

Nyelvész hallgatók, beszélő nyelvészek

Alkalmazott nyelvészeti tanulmányok 1.

Nyelvészeti Füzetek 11.

Sorozatszerkesztők: Tóth Szergej, Vass László

A kiadványt támogatták:

SZTE JGYPK Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék
SZTE JGYPK Tudományos pályázata (CS 006/2012: „Társadalmi változások – nyelvi változások”)

Szerkesztők:

Klippel Rita – TóthEszter

Lektorok:

Ladányi Mária
Nagy János
Navracsics Judit
Sulyok Hedvig
Tóth Szergej

Technikai szerkesztő:

Annus Gábor

A kötet a 2012. április 12–14-én megtartott
XXII. MANYE Kongresszus hallgatói szekciójának és a 2013. április 25–26-án megrendezett
Találkozások Konferencia előadásait tartalmazza.

Szervezők:

Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok egyesülete (MANYE)
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Alkalmazott Humánudományi Intézet
Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

ISSN 1217 9957

ISBN 978-615-5455-03-2 (nyomtatott)

ISBN 978-615-5455-04-9 (elektronikus)

Copyright © SZTE JGYPK 2014

Kiadó:

Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó

Tartalomjegyzék

<i>Előszó</i>	7
MANYE HALLGATÓI MŰHELY	
BACSKÓ VERONIKA Elmebetegek írásainak elemzése	13
CSOMAI LÍDIA Szabad szóasszociációs vizsgálatok 10–14 évesek körében	16
HUGYECZ ENIKŐ HENRIETT Sztereotípiák a homoszexuálisok nyelvhasználatáról	21
KISS RENÁTA MÁRIA Munkamemória és olvasási képességek mérése	26
KREPSZ VALÉRIA Koraszülött gyermekek nyelvi képességeinek fejlődése	31
MARESCH DÁNIEL Kétnyelvű szardíniai fiatalok nyelvhasználati szokásai a Facebookon	36
MÉSZÁROS KATALIN EDIT Beszédszünetek középiskolások spontán dialógusaiban	43
NAGY ESZTER Szóasszociációs vizsgálat képi stimulus alapján – kétnyelvűek körében	49
PELLER ANITA Fonetikai sajátosságok a papíron	56
PETHŐ ANDRÁS Egy közösségi oldal nyelvhasználatának jellemzői	62
SZABÓ ZSUZSANNA Nyelvhasználat a Meseautóban (A női és a férfi beszéd megjelenése egy klasszikus magyar filmben, valamint annak újrafeldolgozásában)	68
SZENDI TÜNDE A nagyszülők alunnyi mennek, az unokáik alunni – Változó nyelvjárás Kürtön	75
TÓTH SZILVIA Valós politikai hírek a médiában – vagy médiahírek a politikai valóságról?	80
VARGA MÓNICA Formalitás és informalitás a mai magyar elektronikus médiában	85
VARJASI SZABOLCS Jogtudatosság és nyelvválasztás összefüggései és egymásra hatásának okai egy empirikus kutatás eredményeinek tükrében	90
VORZSÁK ORSOLYA Osztrák hatás a csíki székely nyelvjárásban (1764–1867)	96
ZSILOVÁN ANIKÓ Hallás utáni szövegértés németórán (Az anyanyelv szerepe a feladatmegfogalmazásban)	101

TALÁLKOZÁSOK KONFERENCIA

SZAJBÉLY MIHÁLY Ottlik, felhangosítva	109
BALOGH GERGŐ A mennydörgés nyelve – első lépések egy tervezett élő nyelv és írásrendszer felé	113
ERDEI TAMÁS A hálózatelmélet gyakorlati alkalmazásai nyelvészeti területen	121
KECSKEMÉTI JUDIT Olvasási és szövegértési képességek vizsgálata tipikus nyelvi fejlődésű és tanulási zavarral élő 9–12 éves gyermekeknél	126
KISS RENÁTA MÁRIA Az olvasási nehézségek feltárásának lehetőségei online platform segítségével	133
KLIPPEL RITA Magyarok, magyarok szemével (Sztereotípiakutatás kolozsvári egyetemisták körében)	138
KONDACS FLÓRA A kémiatankönyvek mondatszerkesztési sajátosságai	141
MÓZES DOROTTYA A posztkoloniális regény 'interkulturális nyelvészeti' megközelítésben: Nyelvi hibridizáció	146
PITENYÁK EDIT A képregény szövegtana (Kép és szöveg viszonya a magyar képregényekben)	150
SZÜCS MÁRTA A metaforikus és ironikus megnyilatkozások megértésének összefüggései óvodáskorban	155
TÓTH ESZTER Inkriminált dokumentumok nyelvészeti elemzése	160
WIRT PATRÍCIA Rövidítések az informális nyelvhasználatban	164
ZSURA FRUZZINA Szókeresés az anomikus afáziás személyek spontán beszédében és képmegnevezés során	171
MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS Vallásfelfogás a posztstrukturalizmusban (Ernesto Laclau és az üres jelölő)	177
ÚJVÁRI EDIT Voigt Vilmos <i>Etnoszemiotikája</i> (A könyvről és a szemiotikáról)	182
Név- és tárgymutató	183

KISS RENÁTA MÁRIA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Neveléstudományi Doktori Iskola, Szeged
kiss.renata.maria@gmail.com

Munkamemória és olvasási képességek mérése

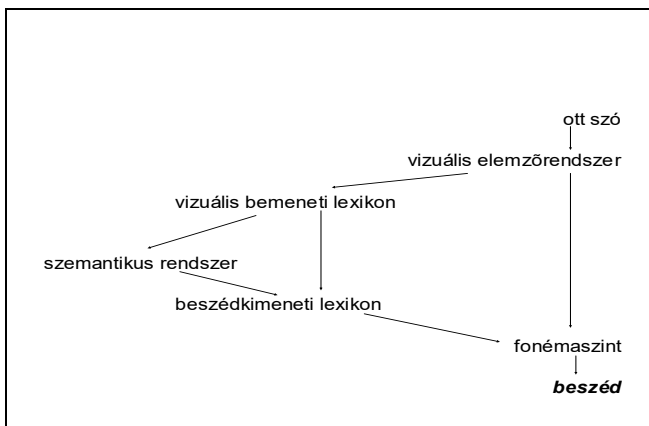
(Kísérleti tesztelés)

Kulcsszók: fonológiai hurok, munkamemória, olvasási képesség, szövegértés

Bevezető

A tanítási gyakorlatom során szembesültem még élesebben azzal a ténnyel, hogy az olvasás egyre nagyobb problémát jelent a diákok számára. Olvasás alatt nemcsak a betűk, szavak, mondatok hangoztatását, hanem a szövegértési képességeket is értem. Azzal tisztában voltam, hogy egyéni eltérések léteznek a diákok között, illetve azzal is, hogy ezek hátterében nem csak nyelvi különbségek állnak.

Mindig lesznek olyan szavak, amiket nehezebb kiolvasni, és lesznek olyan szavak is, amiket nem ismerünk. Az ismeretlen szavakra hosszabb fixáció esik, elolvasásuk is hosszabb ideig tart. Az ismert, előre megjósolható szavakat átugorja a tekintet, ezáltal olvasásuk gyorsabb és nagyobb folytonosságot mutat (Ellis 2004: 32–3).

1. ábra

A különálló írott szavak felismerésében szerepet játszó kognitív folyamatok leegyszerűsített modellje

(Ellis 2004: 45)

Az 1. ábra egy lehetséges olvasási modellt vázol fel. Ha olvasás folyamatát jellemezzük, mindenképp az írott szót kell kiindulási pontnak tekintenünk. Az ábrán látható, hogy a felismerésben elsőként a vizuális elemzőrendszer vesz részt. A vizuális elemzőrendszer felelős a betűk azonosításáért, elvont betűidentitásokat állít fel. Második komponensként a vizuális bemeneti lexikon jelenik meg, mely a betűsorokat szavakként azonosítja. Ebben a mozzanatban még nem történik értelmezés, csak a szóegységek alkotása zajlik. A vizuális bemeneti lexikon után viszont az ábrán látható módon megszűnik a folyamat egyirányúsága, az olvasó számára két út lehetséges. Vagy a szemantikus olvasás folyamata lép életbe. Ekkor a szemantikus rendszeren halad át az adott szó, míg ha nem szemantikus olvasásról van szó, akkor a vizuális bemeneti lexikonból a beszédkimeneti lexikonba jut, a szemantikus rendszer folyamatból való kimaradása árán. A beszédkimeneti lexikon után az út megint egyértelművé válik, a fonémaszint, majd a beszéd következik (Ellis 2004: 44–51 alapján). A normál, értő olvasó a szemantikus rendszer érintésével valósítja meg az olvasási folyamatot.

Előadásom során az olvasási képességek mellett az ezzel szorosan összefüggő munkamemóriát is vizsgálom. A vizsgálat megértéséhez elengedhetetlen Badelley (2003) munkamemória-modelljének megismerése, melynek lényege, hogy az információt nemcsak tároljuk, hanem műveletek hajtunk velük végre. A tárolás színtere ebben az esetben a rövid távú memória.

Badelley a munkamemória három fő egységét különíti el: 1. a téri vizuális vázlatlanttömböt, 2. A fonológiai hurok/fonológiai rövid távú memóriát, és 3. a központi végrehajtót. A két alrendszer, a téri vizuális vázlatlanttömb és a fonológiai hurok működését a központi végrehajtó hangolja össze, illetve ez az a komponens, ami kapcsolatot tart a hosszú távú memóriával (Németh 2002a). A modellt Badelley később egészítette ki az epizodikus puffer komponenssel, mely „alkalmas a különböző alrendszerekből és a hosszú távú memóriából származó információk összekötésére egy egységes epizodikus reprezentációban” (Németh 2002a).

A téri vizuális vázlatlanttömb, mint ahogy a neve is mutatja, a téri és vizuális információkat, a fonológiai hurok a beszédalapú és fonológiai információkat tárolja. Ezen részek fejlődési intenzitása eltérő. Fontos, hogy a tárolás rövid távú, tehát mindössze 1,5-2 mp-nyi információ-megtartásról beszélhetünk (Vö. Janacsek, Táncczos, Mészáros, ill. Németh 2009: 387). Továbbá a fonológiai hurok esetében nem beszélhetünk szemantika alapú tárolásról, így a hasonló hangzás alapján megjelenik a fonológiai hasonlósági hatás és a szóhosszúsági hatás (Janacsek, Táncczos, Mészáros, ill. Németh 2009: 387). A fonológiai hasonlósági hatás és a szóhosszúsági hatás a vizsgálatom alapját képező teszt eredményére is jelentős hatással van.

A fonológiai hurok fejlődésének mérése számterjedelemmel és álszóismétléssel történik. A fejlődés 7–10 éves kor körül lezárul. A fonológiai hurok fejlődését befolyásoló tényezők között szerepel az 1. perceptuális elemzés, hiszen a beszédhangok korai perceptuális feldolgozása elengedhetetlen a fonológiai emléknym sikeres kialakulásához. A 2. szenzoros memóriában a beszédegységek fizikai tulajdonságai tárolódnak, idősebb gyermekeknél nagyobb a tárolás mértéke. 3. A fonológiai tár, mely a fonológiai hurok komponens része. Fejlődése az információk elhalványulásának mértékétől és a kódolás minőségétől függ. 4. A sorrendre való emlékezés, mely a számterjedelem feladatoknál lesz a legszembetűnőbb, hiszen a feladatbeli itemek gyakran felcserélődnek. 5. A szubvokális ismétlés mértéke, mely csökkenti a nyomelhalványulást. Ez 7 éves kortól fejlődik ki. 6. Az előhívás, mely idősebb gyermekeknél gyorsabb, mint fiatalabb társaiknál és 7. a redintegráció, mely a hiányos fonológiai emléknym kiegészítését foglalja magába. Ez a kiegészítés történhet a már korábban tárolt anyag felidézésével, vagy a nyelv lexikai, fonológiai és szemantikai tulajdonságainak segítségével (Hoffmann, Németh 2005:74-5; Németh 2002b) Jelen áttekintésből is láthatjuk, a fonológiai hurok működése több rendszer és több folyamat párhuzamos működésén alapszik. Az előadásban szereplő többi vizsgálati eszköz már a központi végrehajtó vizsgálati eszköze.

A előadás kiinduló kérdései: Van-e fejlődés a fonológiai hurok, a központi végrehajtó, illetve az olvasási képesség terén 10,0 és 13,3 éves kor között? Van-e összefüggés a fonológiai hurok és a központi végrehajtó fejlődése között? Van-e összefüggés a részképességeket mérő részfeladatok között? Ha jó a gyermek szövegértése, akkor jól olvas-e? Jobb-e a 6. osztályosok olvasási képessége, mint a 4. osztályosoké? Ha a fonológiai hurok fejlődése lezárul, akkor a két osztály közötti átlagértékek különbsége is rendkívül kevés lesz? A szakirodalom áttekintése után az a feltételezésem, hogy a fonológiai hurok kivételével mind a központi végrehajtó, mind az olvasási képességek esetében javulás tapasztalható: a javulást az életkor előre haladtával párhuzamosan feltételezem, tehát az idősebb gyermekeknek jobb eredményeket kell produkálniuk, mint fiatalabb társaiknak.

Metódus

A vizsgálatban 4. és 6. osztályos diákok vettek részt, a szegedi Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskola tanulói. 26 fiút és 26 lányt vizsgáltam, 10–13,3 év között.

Lukács és munkatársai diszlexiát felmérő tesztje egy új, kísérleti fázisban lévő eljárás. A teszt elvégzéséhez részletes leírás tartozik, melyben az alkalmazáshoz szükséges instrukciók szerepelnek.

A teszt nem egyszerű olvasás teszt, hanem méri a vizsgálati személy munkamemóriájának jellemzőit is. Mind a központi végrehajtó, mind a fonológiai hurok mérőeljárásait alkalmazza.

A vizsgálati személyek a teszt bizonyos részeit (számterjedelem, számterjedelem visszafelé, álszóírás és lexikális döntés és szövegkiegészítési feladatok) papír alapon töltötték ki, többükkel hangfelvételeket készítettem az álszóolvasás, gyors megnevezés, egyperces olvasás feladatok esetében.

Bár a vizsgálat eredeti formája számítógépes teszt, ezt a verziót nem alkalmaztam. Egyrészt a teszt nem mentette az adatokat a megfelelő módon, másrészt papír alapon egész osztályokat tudtam vizsgálni. Az írásban történő vizsgálatot választottam a számerjedelem, számerjedelem visszafelé, álszóírás és lexikai döntés feladatok esetében. A számerjedelem, számerjedelem visszafelé és álszóírás feladatok esetében hangfállal a számítógépemről hangosítottam ki feladatot, melyet közben én is a diákokkal együtt végeztem. Mivel a teszt három egymást követő tévesztés után leáll, ezért a példaanyagot előre begyakoroltam, a diákok velem együtt végezték a feladatot, akkor is, ha több mint három egymás utáni tévesztésük volt.

A lexikai döntés rövid, és lexikai döntés gombnyomásig feladatokhoz PPT-fájlt készítettem. Ekkor kiesett a reakcióidő mérése a feladat elvárásai közül, viszont a döntés momentuma, hogy álszót látnak-e vagy sem, megmaradt. Az álszóisméltés, álszóolvasás, gyors megnevezés és az egyperces olvasás feladatokot diktafonnal rögzítettem. A szövegkiegészítés I. feladat mellé egy másikat, *A tapírok* címűt is kitölttettem. A 4. osztályban a munkám egy nap, pontosabban két egymást követő tanórán végeztem, így az aznap jelen lévő összes diák egységesen kitöltötte a tesztekét. A 6. osztály esetében több nap leforgása alatt készült a teszt, több ülésben.

Eredmények

Lukács és munkatársainak tesztje két specifikus területet, a központi végrehajtót és a fonológiai hurkot méri. A központi végrehajtó mérőeljárásai közé tartozik a számerjedelem vissza és az olvasásterjedelem. A fonológiai hurok vizsgálatára szolgál a tesztben szereplő álszóisméltési feladat, és a számerjedelem. Bár a tesztben nem szerepel, de a hallgatási terjedelem, N-et vissza, számolási terjedelem feladatok is a központi végrehajtó, míg a szóterjedelem a fonológiai hurok mérőeljárásai közé tartozik. (Hoffmann, Németh 2006: 71 alapján). Mivel a teszt a fenn említett kategóriák szempontjából nem mutat teljességet, így más szempontrendszert állítok fel.

Külön vizsgálom a számokkal (számerjedelem, számerjedelem visszafelé), az álszókkal (álszóírás, lexikális döntés) és a szövegek kiegészítésével (Szövegkiegészítés I. és II.) kapcsolatos tesztekét, illetve az artikulációs komponens megjelenése miatt a diktafonnal rögzített feladatokat (gyors megnevezés, álszóolvasás, álszóisméltés, egyperces olvasás).

Az előre számerjedelem és számerjedelem visszafelé feladatok esetében minden terjedelemhez 4-4 számsorozat tartozik. Hét egységből áll mindkét teszt. A számítógépből hallható hang kb. egy másodperces kihagyásokkal sorolja a számokat. Az adott egységre abban az esetben adható pont, ha a szakaszból legalább két számsorozatot helyesen ismételi. A felcserélt számokat tartalmazó, vagy kihagyott megoldás pontozható. Ez alapján maximum 7 pont adható mindkét vizsgálatra.

A tesztek átlaga alapján megállapítható, hogy mind 4., mind 6. osztályban a számerjedelem visszafelé feladatsor átlaga gyengébb, 6. osztályban 1,18, míg 4. osztályban 0,769 a két átlag különbsége. Szembetűnő viszont, hogy mindkét tesztben a 4. osztályosok jobban teljesítettek.

Az álszóírás feladatsorának értékelése ugyanazon módszer szerint történt, mint az előre számerjedelem és számerjedelem visszafelé teszteké.

A lexikális döntés feladatok esetében a reakcióidőt nem mértem, így csak a válaszok helyességét vizsgáltam. Az általam alkalmazott LD1 jelölés alatt szereplő eredmények a Lukács és munkatársai teszt Lexikális döntés rövid, míg az LD2 a Lexikális döntés gombnyomásig szókészletét tartalmazza. Az LD1 38, míg az LD2 39 megítélendő szót tartalmaz. Az osztályokon belül a két lexikális döntés feladat átlaga nem mutat lényeges eltérést, a hatodikosok esetében megegyezik, míg a 4. osztályosoknál nincs egy tizednyi eltérés sem a két eredmény között. Mindkét feladattípusban a 4. osztályosok teljesítettek jobban. Az álszóírás esetében 0,268, míg a lexikális döntéssel járó feladatokban 2,429, illetve 2,275 ponttal nyújtottak jobb átlagot idősebb társaiknál. Az egyéni eredmények között nagy eltérést nem tapasztaltam.

A szövegértést vizsgáló tesztek közül mindkét esetben a Szövegértés II. teszten értek el jobb eredményt a diákok. A különbség szembetűnő. A 6. osztály eredményeinek különbsége eléri 2,684 pontot, míg a 4. osztály esetében 2,576 pontnyi az eltérés. A 6. osztályosok mindkét feladatsor esetében jobb teljesítményt értek el, a Szövegértés I. tesztben 2,424-gyel, Szövegértés II. vizsgálatban pedig 2,954 átlagponttal lett jobb az eredményük.

A gyors megnevezés és álszóolvasás feladatok esetében lényeges eltérés nem figyelhető meg a 4. és 6. osztályok eredményeinek átlaga között. Az eltérés 1-1 tizednyi a gyors megnevezés feladatban a 6. osztályosok, míg az álszóolvasási tesztben a 4. osztályosok javára.

Az egyperces olvasás feladat esetében viszont lényeges különbség tapasztalható.

A 6. osztályosok az eredményeikkel lényegesen magasabb fejlettségi szintet mutatnak, mint 4.-es diákjaik. A két teszt átlagának eltérése, az instrukcióbeli értékelést követve, 115,3 pont.

Következtetések

A fonológiai hurok legpontosabb mérőeljárásai közé tartozik a számterjedelem előre, az álszóírás és álszóismétlés tesztek. A szakirodalom szerint a fonológiai hurok fejlődése 7-10 éves kor körül lezárul (Hoffmann, Németh 2006:73; Németh 2002a), ezért fejlődést nem feltételezek. A 4. és 6. osztályosok képességei közötti eltérés nem mérvadó: a számterjedelem előre feladat esetében 0,067; az álszóírás esetében 0,268; az álszóismétlés esetében pedig nem tapasztalható különbség a két osztály diákjainak átlaga között. Meglepő viszont az, hogy mind a számterjedelem előre, mind az álszóírás feladatokban a fiatalabb korcsoport nyújtott jobb teljesítményt. Az álszóírás feladat lényegesen rosszabbul sikerült, mint az álszóismétlés. Annak ellenére, hogy mindkét feladattípusban 5-5 pont volt a maximum, az álszóírás feladatban 0,846 pontot értek el a 4. osztályosok és 0,578-at a 6. osztályosok, míg az álszóismétlés feladatokban egyaránt 2,8 pontot teljesítettek. Figyelembe kell venni, hogy az álszóírás feladatok esetében írásprobléma és betűtévésztés is jelentkezhet, míg ezt az álszóismétlés feladatban teljesen kizárható.

A központi végrehajtó vizsgálóeljárásai közé tartoznak: számterjedelem vissza, LD1, LD2, szövegkiegészítés I. és II., gyors megnevezés és egyperces olvasás feladatok.

A számterjedelem visszafelé feladatokban a 4. osztályosok teljesítménye megelőzte a hatodikosokét. Az két eredmény átlagának eltérése 0,483. A feladatban a problémát nem a ki nem töltött részek, hanem a számok felcserélése okozta. Ez a számcseré leggyakrabban a hasonló fonológiai szerkezettel rendelkező szavak esetében következett be. Fejlődést ebben az esetben nem tapasztaltam.

Az LD1 és LD2 feladatok esetében nem mértem reakcióidőt, így csak a döntés momentumát, (álszót lát-e vagy sem) értékeltem. Mivel a lexikális döntés feladatokban a vizsgálati módszer azonos, csak a két szóanyag tért el egymástól, így a tesztek pontszámai között nagy eltérést sem tapasztaltam.

A tesztek eredményének átlaga között eltérés nem mérvadó, az LD1 esetében 2,429, míg az LD 2 esetében 2,275. Minden egyes helyesen besorolt szó egy pontot ért. A hatodikosok feladatsorainak átlaga között eltérés nincs, míg a negyedikesek 0,154 ponttal teljesítettek jobban az LD1 feladatsorban. Mindkét esetben a negyedikesek eredményei bizonyultak jobbnak, így fejlődésről ebben az esetben sem beszélhetünk.

Az elefántok nem felejtenek (Szövegértés I.) szöveg esetében 10 perc alatt 44 szó beillesztésére volt lehetőségük a diákoknak. A tapírok című szöveg esetében (Szövegértés II.) 40 szó integrálásról szólt a feladat. A szövegértés I. esetében a negyedikesek 2,576, míg a hatodikosok 5 pontot értek el. A szövegértés II. esetében pedig szintén a hatodikosok eredményei lettek jobbak, átlagosan 2,954 ponttal. Ez az egyetlen feladattípus, melyben a hatodikosok jobb, és lényegesen jobb eredményt értek el. Ennek ellenére figyelembe kell vennem, hogy minden szó egy pontot ért, tehát a 40 és 44 szóból sikerült átlagosan maximum 7, 684 szót helyesen elhelyezniük a szövegben. A legjobb eredmény is a hatodik osztályosok körében született, ami 24 szó helyes integrálását jelentette.

A szövegértési feladatokon kívül az egyperces olvasás feladat mutat fejlődést. Az egyperces olvasás feladatokban a különböző nehézségű szavakhoz különböző pontszámot rendeltek. Az így kapott átlagértékek alapján a 6. osztályosok átlagteljesítménye 115,3 ponttal előzte meg negyedikes társaikét.

Összegzés

Az előadásom alapját képező teszt (Lukács és mtsai 2011) új, kísérleti fázisú diszlexia szűrő teszt. Munkámban kísérleti tesztelést végeztem, vizsgálva általános iskola 4. és 6. osztályosok, 10,1-13,3 évesek képességeit. A tesztelés során lehetőségem nyílt több területen vizsgálni, így nemcsak olvasási képességgel, hanem munkamemóriával is foglalkoztam. A több irányból való megközelítés révén fontos összefüggéseket figyeltem meg.

Eredményeim csak részben támasztották alá a szakirodalmi adatokat. A fonológiai hurok esetében feltételezett fejlődés-megszakadás bekövetkezett, míg a központi végrehajtó vizsgáló feladatok átlageredményei nem minden esetben mutattak jobb teljesítményt az idősebb diákok körében.

Az eredmények igazolják, hogy nemcsak a diákok képességei között van nagy eltérés, hanem az elvárt életkori átlaghoz képest is jelentős az elmaradás.

IRODALOM

- Csanádi A., Harsányi Sz. G., Németh D. 2009. Társas megismerés és munkamemória. *Pszichológia* 29. évf. 2. szám. 145–163.
- Csépe V. 2006. *Az olvasó agy*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Ellis, A. W. 2004. *Olvasás, írás, diszlexia*. Budapest: Tas-11 Kiadó Kft.
- Hoffmann I., Németh D., Irinyi T., Pákáski M., Kálmán J. 2010. Verbális munkamemória és a fonológiai rövid távú emlékezet működése Alzheimer-kórban. *Nyelvtudományi Közlemények* 106. évf. 245–260.
- Hoffmann I., Németh D. 2006. *Fejezetek a neurolingvisztikából – Nyelvi patológiák és emlékezeti működés*. Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.
- Janacsek K., Tánzosz T., Mészáros T., Németh D. 2009. A munkamemória új magyar nyelvű neuropszichológiai mérőeljárása: a hallási mondatterjedelem teszt (HMT). *Magyar Pszichológiai Szemle* LXIV. évf. 2. szám. 385–406.
- Németh D. 2002a. A munkamemória fejlődése és a mondatmegértés. *Pszichológia* 22. évf. 3. szám. 267–276.
- Németh D. 2002b. Munkamemória, fejlődés, nyelv. In: Racsmány M., Kéri Sz. (szerk.) *Architektúra és patológia a megismerésben*. Budapest: BIP. 83–100. [<http://www.staff.u-szeged.hu/~nemethd/nemeth3.htm> – 2012. február 28.]
- Németh D. 2006. *A nyelvi folyamatok és az emlékezeti rendszerek kapcsolata*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Németh D. et. al. 2005. *A verbális munkamemória és a morfológiai komplexitás*. [<http://www.staff.u-szeged.hu/~nemethd/nemeth4.htm> – 2012. február 28.]
- Németh D., Pléh Cs. 2001. Nyelvfeldolgozás, munkamemória, fordítás. *Fordítástudomány* 3. évf. 1. szám. 40–53.
- Németh D., Racsmány M., Könyö A., Pléh Cs. 2000. A munkamemória kapacitás mérőeljárásai és szerepük a neuropszichológiai diagnosztikában. *Magyar Pszichológiai Szemle* LV. évf. 4. szám. 403–416.
- Pléh Cs. 1994. A mondatmegértés tanulmányozásának módszerei. In: Bernáth L. (szerk.) 1994. *Kognitív pszichológiai kísérletek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Racsmány M. 2004. *A munkamemória szerepe a megismerésben*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Racsmány M., Lukács Á., Németh D., Pléh Cs. 2005. A verbális munkamemória magyar nyelvű mérőeljárásai *Magyar Pszichológiai Szemle* LX. évf. 4. szám. 479–505.
- Tóth D., Csépe V. 2008. Az olvasás fejlődése kognitív pszichológiai szempontból. *Pszichológia* 28. évf. 1. szám. 35–52.